

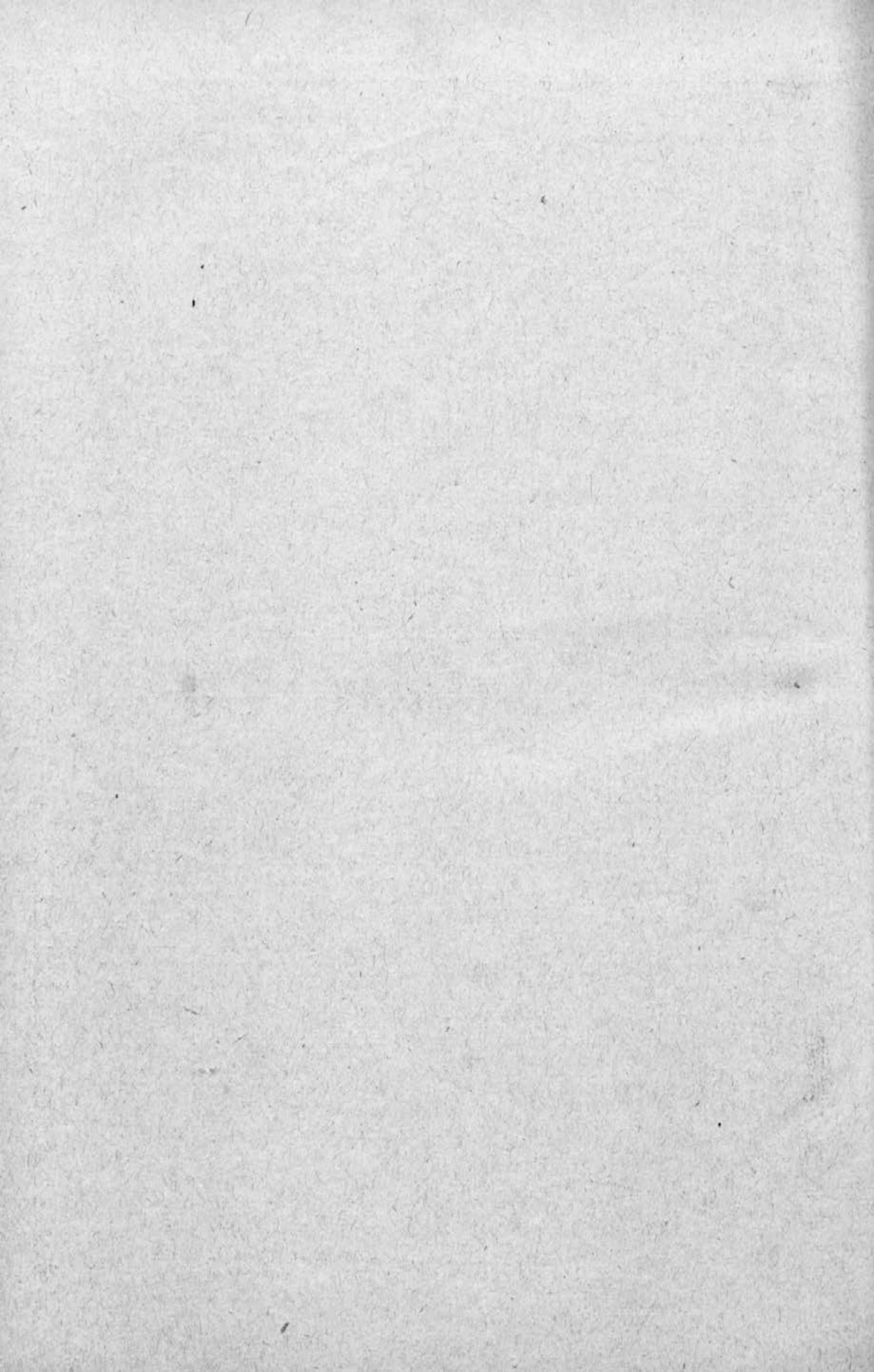

Veri, vzgoji in pouku!

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik X. Štev. 12.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
::: in katehetskikh društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik X.

V Ljubljani 15. decembra 1909.

Štev. 12.

Verska vzgoja v šoli.

(Poročilo o tretjem katehetskem tečaju v Monakovem od 30. avgusta do 3. septembra 1909.)

Profesor dr. J. Demšar. — (Konec.)

4. Pri vzgoji in sploh pri pouku rabimo, sicer previdno pa vendar marljivo, tudi naravna sredstva, zlasti naravne nagibe. Milost se naslanja na naravo. Ni treba, da bi to resnico šele dokazovali, treba je le, da se po njej ravnamo. Da se včasih naravnih sredstev nekako bojimo, to prihaja deloma iz opravičenega odpora proti racionalizmu. Toda ta odpor ne sme iti tako daleč, da bi naravna sredstva zanemarjali. Poglejmo največje krščanske vzgojitelje, kako lepo so združevali naravno z nadnaravnim. In če gremo nazaj do prvih začetkov krščanstva, vidimo zlasti pri sv. Pavlu, kako pogostokrat se je ta apostol pri pouku oziral na naravne resnice. Pri samih naravnih nagibih krščanski vzgojitelj ne sme ostati, za cilj svojemu vzgojnemu delu mora smatrati to, da privede učence do kršč. ljubezni; uspešno začeti pa se da večkrat le z naravnimi nagibi. Zlasti moramo iskati v mladini naravna nagnjenja, ki se dajo izkoristiti za nadnaravno dobra dela.

Mlad človek n. pr. želi, da bi bil vedno bolj samostojen. Kakšno veselje za dečka, če more prvič sam voditi konja. Ta nagon po samostojnosti naj izkoristi vzgojitelj, če je treba zavarovati učence, da se v šoli ne ravna po slabih tovariših. Učenci naj se zavedajo, da je v resnici samostojen tisti, ki pri svojih delih ne gleda na to, kaj bodo rekli drugi o njem; če dela drugače, ne drži on vajeti v rokah, ampak drugi ga vodijo, kamor ga hočejo. „Nolite fieri servi hominum,“ na ta izrek sv. Pavla naj se vzgojitelj pogostokrat sklicuje, ker javno mnenje v šoli zbega včasih celo najboljšega učenca.

Omenjala se je na katehetskem tečaju tudi sovražnost med posameznimi vasmí in strankami. Ta sovražnost, ki jo otroci večkrat kar podedujejo, je bila že mnogokrat povod pobojem in ubojem. Proti njej naj dela katehet že v šoli z nadnaravnimi, pa tudi z naravnimi sredstvi. Sovražnost

med učenci iz različnih delov župnije se poraja dostikrat iz napačnega ponosa; če dečki uvidijo, da je njihov ponos nes pameten, preneha sovražnost. Predavatelj župnik Gilg je iz lastnega življenja povedal, kako je pripravil nekega dečka na boljšo pot. Mihec, deček iz znane zanikarne družine, je pretepel součenca, ker mu je ta nagajal. Pretep je bil tako hud, da je prišla stvar pred šolsko oblast in Gilg je kot takratni nadzornik, dobil nalogo, to stvar urediti. Poklical je k sebi pretepača in mu rekel: „Če bi sedaj jaz s teboj naredil, kar si ti storil sošolcu, bi bilo le pravično. Poklical sem te, da te posvarim (nemško zurechtweisen — zavrnem). Če je kdo izgubil pravo pot, mu dobro de, če mu pride kdo drugi naproti in ga zavrne. Ta drugi bom sedaj zate jaz in upam, da ti bo to dobro delo. „Kaj ti je sošolec storil?“ „Nagajal mi je.“ „To je bilo od njega grdo, krivično. In kaj si ti storil?“ „Pretepel sem ga.“ „Ali je bilo to prav in lepo?“ „Ne.“ „Toda to je lepo od tebe, da priznavaš, kar ni bilo prav. Povej mi, kdo je bolj imeniten, gospod ali hlapec?“ „Gospod.“ „Kaj je sošolec hotel s teboj?“ „Jeziti me je hotel.“ „In glej, ti si se res ujezil. Storil si, kar je oni hotel in tako si postal njegov hlapec. Če bi se ne bil jezil, bi bil ostal svoj lastni gospod.“ Župnik Gilg je nato dečku tudi z nadnaravnega stališča pokazal, kako grdo je maščevanje, in deček je šel od župnika poboljšan, z najboljšimi sklepi.

5. Pri predavanju o disciplini in kazni so se slišala najrazličnejša mnenja, milejša in strožja. Poglavitne misli, porabne za vsakega vzgojitelja, bi bile sledeče: Dobro vzgojen človek mora imeti v oblasti svoje telo, izraz na obrazu, smeh, jok, govor; pri teh rečeh se mora nekako začeti vzgoja, vendar prestrogi, zlasti nepotrpežljivi v tem oziru ne smemo biti. „Celo uro noben otrok ne more neprenehoma ohraniti pazljivosti,“ je rekel psiholog Baumgartner iz Vratislave. V nemirnih otrocih je večkrat marsikaj patološkega, zato naj bo učitelj previden, če misli, da je treba kaznovati nemirneža. Tudi ko kaznuje, naj vzgojitelj spoštljivo ravna z otrokom. Kazen doseže le tedaj popolen uspeh, če ostane učitelj tudi pri kaznovanju miren. Učenec, ki je bil pripravljen na jezne izbruhe učiteljeve, kar osupne, če vidi, da učitelj sicer resno, toda mirno govori z njim. Včasih je treba iskati tudi vzrokov za ta in oni učenčev prestop. Posebno previdno naj ravna vzgojitelj, če je zalotil učenca na laži. Vedno naj skuša priti na sled vzroku laži. Včasih učenca šola sama vodi k laži. Sugestivna vprašanja, s katerimi otroku odgovor kar na jezik polagamo, so pogostokrat povod otroku, da se zlaže. Ker so se slišali glasovi, naj pri veronauku vlada le ljubezen brez sile, je lepo rekel p. Krus: „Vse iz ljubezni in, če je potrebna sila, tudi sila iz ljubezni; sila pa je v šoli večkrat potrebna.“

6. Pereče je glede veronauka vprašanje o učnem načrtu, in tudi temu je bilo odmenjeno eno predavanje. Profesor Göttler je podal lepe misli za nov načrt, ki naj bi ne bil samo učni, ampak predvsem vzgojni načrt. Nekoliko pred katehetskim tečajem je videl Göttler knjižico „Einen Einheits-Religionslehrplan“ kot 23. zvezek zbirke „Pädagogische Zeitfragen“ (1 M.) Kar je povedal imenovani profesor v svojem predavanju, je poznal

večinoma po tej knjižici, ki obsega mnogo krasnih nasvetov, prav porabnih za vse, ki bodo učili po našem novem učnem načrtu. Nekaj misli iz predavanja prof. Göttlerja naj nas opozori, katere lepe reči iz našega učnega načrta naj bi posebno porabili. Prof. Göttler si misli vso šolsko dobo s ponavljajno šolo vred razdeljeno v 10 šolskih let.

Prvo leto je učni predmet nazorno opisovanje družinskega in šolskega življenja ter življenja v naravi s posebnim ozirom na cerkveno leto in na letne čase, jutranja in večerna molitev, ljubezen do staršev bratov in sester, pokorščina, delavnost, molitev v šoli, vedenje v cerkvi pri službi božji, versko veselje o velikih praznikih, hvaležnost do Boga, čigar lastnosti se nam kažejo v naravi. Drugo in tretje šolsko leto: zgodbe starega in novega zakona; v zvezi z zgodbami pridejo na vrsto vsi glavni deli katekizmov. Učna knjiga so samo zgodbe, ki imajo ob koncu posameznih oddelkov primerno katekizmovsko vprašanje.

Za četrto in peto šolsko leto je odložena priprava na spoved, oziroma na prvo sveto obhajilo. Učence pripraviti do tega, da vredno, resno, pa tudi z veseljem prejemajo sv. zakramente, to je učni cilj teh dveh šolskih let. Glavna stvar je, da se učenci nauče hrepeneti po tem, da bi bili brez greha, da bi se združili z Jezusom. Največ časa mora biti odločenega praktičnim vajam glede prejemanja svetih zakramentov, učenci naj večkrat premišljeno molijo dotične molitve, si izprašujejo vest, obujajo kes, obiskujejo cerkev, se uče obnašati pri spovednici in pri obhajilni mizi. Ravnotako kot priprava na svete zakramente, je važno to, da se otroci nauče, kako naj si ohranijo milosti sv. zakramentov. Učna snov za ti leti bi bila: greh, odpustčenje greha (izgubljeni sin), posamezni grehi po zapovedih božjih, navodilo za vsakdanje izpraševanje vesti, kes, spoved, poboljšanje in zadostovanje: krščanski dnevni red za otroke; Jezus obljubi in postavi sv. Rešnje Telo, sv. mašo, sv. obhajilo; čednosti primerne otrokom, dober namen, pobožnost do Jezusovega Srca, razne pobožnosti v čast svetemu Rešnjemu Telesu, duhovno berilo. Za učno knjigo služijo zgodbe in molitvenik. Šele za šesto in sedmo šolsko leto je odločen sistematičen pouk po katekizmu, poleg katerega se uče učenci tudi zgodb, pa vedno le v zvezi s katekizmom. Za zadnje šolsko leto določa Göttler isto, kar naš novi učni načrt: Katehet pazi nato, da se učenci utrde v krščanskem prepričanju in si njihovo voljo pridobi za krščansko življenje. Torej predvsem previdno apologetično delo in pouk za življenje z ozirom na stanovske dolžnosti. Tudi za ta leta se svetuje pogostna raba molitvenika v šoli. Izkušnja uči, da odrasli ljudje navadno ne jemljejo katekizma v roke, če se hočejo poučiti o svojih verskih dolžnostih, marsikdo pa rad prebira molitvenik. Naš slovenski molitvenik s svojimi obilnimi navodili, za krščansko življenje je kot učno sredstvo za ponavljajno šolo še posebno poraben.

Če bodo naši ljudje že kot šolski otroci dobro poznali navodila, ki jih dobe za prejemanje svetih zakramentov in za razne dobe cerkvenega leta v „Večnem življenju“, bodo ta navodila marsikomu še v poznejših letih zanesljiv voditelj do krščanskega življenja.

Še nekaj malega o praktičnem nastopu na katehetskem tečaju. Monakovski katehet Stieglitz, eden izmed začetnikov monakovskega katehetskega gibanja, je obravnaval z učenci 7. šolskega leta o ljubezni do Boga. „Kdaj ljubimo Boga nad vse?“, to katekizmovsko vprašanje je izvajal Stieglitz iz zgodbe o mučeniški smrti sv. Perpetue, ki se je iz ljubezni do Boga ločila od svojega imetja, od svojega očeta in otroka in je umrla za Boga. Učenci so veliko stvari ponavljali v zboru, katehet je pridno povpraševal učence, da so morali vedno sodelovati, in je posebno marljivo rabil šolsko tablo.

Napisal je n. pr. kot glavni stavek vse kateheze „Ljubi Boga nad vse!“ dalje vse učencem manj znana imena, kot Perpetua, Kartago in glavne besede vsakega važnejšega odgovora. Ko je katehet pisal so učenci ponavljali, kar je bilo treba napisati. Slednjič je povedal katehet še več zgledov ljubezni do Boga in je opozarjal otroke, pri katerih priložnostih posebno pokažejo, da Boga res ljubijo. Namesto navadne molitve so učenci ob koncu kateheze obudili ljubezen do Boga z besedami: Moj Bog, ljubim te čez vse. Moj Bog, raje umreti kot te razžaliti. Moj Bog, pomnoži v meni ljubezen!“

Za sklep svojega poročila omenjam besede, ki jih je zadnji dan na slavnostnem večeru govoril nadškof Bettinger: „Pri vprašanjih, ki so tolike važnosti kot so vprašanja glede verske vzgoje, je že velik uspeh, če nas katehetski tečaj pripravi vsaj do resnega razmišljanja, ker od tukaj do svežega delovanja ni več daleč. Delajte neumorno dalje, če vam ploskajo ali če vas grajajo: takemu delu mora biti uspeh zagotovljen.“

Kako je uravnati pouk po naših kmetskih šolah?

Spisal nadučitelj I. Štrukelj. — (Konec.)

Jezikovni pouk — slovnica, spisje in pravopisje. Po uspehih tega predmeta se kaže neka splošna zmožnost mladine in delavnost učiteljstva. Res pa je, da je ravno ta predmet — predmet za najrazličnejše nazore. Že njegove tri sestojine motijo učitelja, oziroma so ga motile; v najnovejših šolskih naznanilih ne najdemo več treh predalov, ampak spojeno je vse pod enim imenom: Slov. jezik. In v tem tiči napredek, spoznanje, da je bilo nepotrebno isti predmet natezavati na tri kopita. Koliko pa naj se učenci uče tega predmeta po naših kmetskih šolah? Ali naj določajo, kaj so skloni, in naštevajo samostalnike, ki se sklanjajo po tej ali drugi sklanji? Ali naj se vadijo definicij za raznovrstne deležnike?! Vse odveč! Škoda časa za brezkoristni trud. In vendar, kaj in koliko pa naj jih navadim iz tega predmeta? Skrbi, da bo učenec, ko se poslovi od šole, znal pravilno napisati pisma z raznovrstno vsebino, da bo zmožen pisati kratka poročila, a ne povesti, da bo usposobljen pisati poštno in druge prometne tiskovine. Vse to pa se doseže samo z vajo, vajo, vajo!

Kdaj pa naj začnemo z vajami? Takoj prvo šolsko leto, kakor hitro pridemo do obravnave velikih črk, branja ter pisanja v stavkih. Že v prvih dveh šolskih letih bi moral po mojem vedeti vsak učenec, da pišemo krstna imena in priimke, kakor tudi imena vasi, mest z veliko začetnico. V drugem šolskem letu naj bi se učenci vadili pisati prav kratke naslove na svoje starše, brate in sestre, sorodnike. V teh dveh šolskih letih naj bi se tudi otroci vadili, da prav rabijo pike — zlasti koncem stavka. Od III. šolskega leta pa naj bi poznali že vsa stavkova ločila in naj bi ne bilo tedna, v katerem bi na šoli ne pisali kakega za življenje važnega opravičnega spisa. Lepi, važni so prosti spisi, a koristneje je za navadnega človeka, da zna sam rabiti in pisati poštno spremnico, nakaznico itd. In poštna tiskovine, ki jih učenci spišejo v šoli, naj ne leže po zaprašenih kotih šolskih omar, ampak učenci naj jih vzamejo s seboj na dom, da jih tam pokažejo staršem in domačim. S tem širijo in vzbujaajo med svojimi zanimanje in veselje do šole; kajti marsikateri oče ali brat se lahko na ta način še kaj navadi v svoj lastni prid.

Kaj pa naj po naših šolah storimo glede novodobne zahteve prostega spisja? Gojimo ga! Poudarjati pa moram, da se je treba tudi v tem ozirati vedno nekoliko na praktično njegovo stran. Ne samo idealno „Trgatev na Dolenjskem“, ampak tudi „Kaj povzročuje alkohol?“ Ne le „Življenje v gozdu“, ampak tudi „Korist gozda“. Potrebna bi bila za vsako šolo zbirka nalog za prosto spisje, kakor tudi zbirka poslovnih in opravičnih sestavkov. Take zbirke si lahko učiteljstvo samo sestavi v domačih lokalnih konferencah.

Računstvo. Brez tega znanja nihče ne izhaja. Prepotrebno je. Žal, da se po naših šolah še vedno preveč števili, a premalo računa. Naše ravnanje v šoli je skoraj vedno v nasprotju z mišljenjem slovenskega kmeta. Kdaj pa naš kmet števili za zabavo? On računa samo takrat in zato, kadar in kar zahteva gospodarstvo ali kupčija. Vedeti moramo torej za najnavadnejše kmetske račune v kraju in te moramo prav posebno gojiti v šoli, naj se naslanjajo na poljedelstvo, živinorejo ali pa prašičerejo. Poznati moramo pa tudi navadne krajevne izdatke in stroške. Vsak učitelj mora vedeti, katere živežne potrebščine v kraju kupujejo in po čem jih plačujejo; ravnotako o pridelkih, ki jih prodajajo. Pri nas na primer jeseni zelo prodajajo fižol. Tedaj računamo v istem času, koliko dobi kmet za toliko in toliko kg fižola. Da je pouk bolj zanimiv, tedaj učenci sami povedo, koliko kg ga prodajo, oziroma so ga že prodali. V zimskem času pa cvete kupčija s prasci. Tedaj pa se urimo s tozadevnimi računi. Učenci povedo, koliko je njihov prasec tehtal, po čem so ga prodali. Ti računi jih sila zanimajo, jih pripovedujejo doma in s tem obenem grade ožjo vez med domom in šolo. Pozabiti pa seveda ne smemo na obrtniške račune. Deklice naj se še posebno vadijo v gospodinjskih računih, v računih, ki se tičejo perotnine, mlekarstva i. t. d. Računajo naj pa tudi, koliko dekleta izdajo za nepotrebni lišp, dečki pa, koliko se po nepotrebem zapravi v družini, v vasi, deželi, državi. Naj bi ne bilo učenca, ki bi ne znal izra-

čunati, kakšno veliko škodo napravi alkoholna povodenj. Računati pa naj se uče tudi o tem, koliko je kraj na boljšem, ki ima dobra prometna sredstva, od kraja, kjer jih ni. Računajo naj tudi, kako se množe hranilne vloge in obratno, kako se večajo dolgovi, ako se ne vračajo vsaj obresti. Dobro bi bilo, ako bi se ob računskih urah pokazalo otrokom tudi nekoliko najenostavnejšega knjigovodstva.

Prirodoznanstvo in prirodoslovje. Obravnavajmo bolj tiste živali in rastline, ki se v kraju nahajajo, in zopet izmed teh one, ki so koristnejše, oziroma škodljivejše. Vse tuje zveri prav brez vsake škode lahko opustimo. Zadostuje, ako jih v zemljepisnih urah omenjamo in pokažemo v slikah, ko obravnavamo deželo, v kateri žive; s tem postane pouk bolj zanimiv. V našem kraju je prav posebno treba poudarjati, ko obravnavamo vodo, pomen in korist vodovoda, ker je za naš kraj neobhodno potreben. Ker je tudi sadjarstvo zanemarjeno, moramo pozornost obračati tudi na to panogo kmetijstva in učence usposobiti, da bodo znali gojiti sadno drevje.

Dalje naj bi ta pouk učence privedel do zavesti, da je zemlja sestavina različnih snovi, tako tudi rastline, in da je temu spoznanju primerno obdelovati polje, izboljševati zemljo in si večati dohodke. Moč vode, sopena in njena uporaba mora biti tudi že učencem znana. Na večjih šolah morajo spoznati tudi mnogostransko korist in moč elektrike. Šola mora kolikorkoliko seznaniti mladino tudi z zdraviloslovjem: Kako ravnati in nuditi prvo pomoč v nezgodah, kako oskrbeti za silo domačo lekarno itd.

Zemljepisje. Navadimo učence razumevati zemljevide vsaj toliko, da se bodo znali po njih orientirati. V zemljepisnih urah naj se uče spoznavati življenje po zgledno urejenih deželah. Izvedo naj, kako tu in tam obdelujejo polje, senožeti; kako rede živino, kako skrbе in so razširjena prometna sredstva, kako je razvita trgovina itd. Spoznavajo pa naj tudi pota, po katerih potujejo naši ljudje, ko gredo s „trebuhom za kruhom“.

Zgodovina. Ta predmet ne more sicer samnasebi služiti toliko praktičnim potrebam, ampak se da izvrstno izkoristiti v vzgojnem oziru. Vrli in slavni čini slovenskih in slovanskih junakov, ki so darovali in posvetili svoje moči in življenje domovini, naj ne bodo pozabljeni v ljudski šoli. Zlasti pa naj zgodovina pojasni, kako se je nekoč ljudstvu godilo, ko je še bilo neizobraženo in je zdihovalo še v suženjstvu in pod tlako. Šola naj dokaže na podlagi zgodovine, da le izobrazba ljudstvo dviguje in zlo zmanjšuje.

Pisanje. S tem predmetom lahko združimo tudi pravopisje, zraven pa učence vadimo raznih oblik za naslove na pismih in v vlogah.

Risanje. Pri nekem političnem shodu na Dolenjskem vstane čvrst kmet in začne: „Jaz pa pravim, da naj v naših šolah ne rišejo raznih figur, ampak vzorne načrte za hiše, hleve in druga poslopja.“ S svojega stališča je imel mož popolnoma prav; kajti ne le, da ne znajo učenci načrtov narisati, ampak tudi narisanih ne razumejo. Torej tudi tu veljaj: Bodi praktičen!

Telovadba. Mladina naj se vadi obratov, hoje, nastopov, dvo-stopov, četverostopov. To jim bo gotovo nekoč še koristilo, n. pr. pri vojakih, pri požarni brambi, ter bodo raje vstopali v telovadna društva. V telovadnici pa se tudi najlaže uče lepega in vljudnega obnašanja: kako se kam pride, potrka, zapre vrata, prikloni, pozdravi itd. Vse za življenje!

Ženska ročna dela. Vse nepotrebno nakitje naj se opusti. Uči naj se le, kar ustreza domačim potrebam. Krpajo naj nogavice, jopiče, kapice; šivajo in zašivajo raznovrstno obleko. Ako le možno, vpelje naj se v šolo tudi šivalni stroj.

Petje. Pojo naj narodne, nabožne in umetne lahke pesmi.

III. slovensko hrvatski katehetski tečaj v Ljubljani.

(Poročilo o referatih. — Konec.)

Četrto zborovanje.

Udeležniki so se zopet sešli v Lichtenthurničnem zavodu, kjer je bila napovedana katehizacija vpričo šolskih deklic III. razreda. Katehet A. Ažman iz Postojne se je lotil nelahke naloge. Razlagal je otrokom oddelek iz katekizma: O grehu. Kritika je bila stvarna in pravična. Povdarjale so se lepe zmožnosti in vrline gosp. kateheta, povedali so se pa tudi nedostatki.

Katehet Č a d e ž je hvalil prikupljivi nastop gosp. Ažmana, njegovo razločno in otroškemu umevanju primerno govorjenje; ni se dal zbegati, če je kak napačen odgovor iz ust pridnih deklic vzbudil zadovoljno smehljanje med zborovalci. Spretnost je kazal gosp. Ažman tudi v tem, da je ohranil otročiče v stalni pozornosti ter da jih je z vmesnimi vprašanji privezal na sodelovanje. V tej stvari je šel morda še predaleč, ker je stavil le preveč vprašanj ter se je radi tega kateheza zategnila. (Trajala je celo uro.) Kritik je tudi omenjal, da bi bilo treba poprej, preden se govori natančneje o grehu, o smrtnem in malem grehu, dovesti otroke do tega, da vedo, kaj je pravzaprav greh. Kot ponazorilo se je rabila slika »Adam in Eva v raju« ter slika »Adam in Eva izgnana iz raja«. Privzela naj bi se bila še slika »Jezus na križu«. Na podlagi te slike bi se otrokom pojasnilo, kako silno žalj greh Boga, da je sam Sin božji moral trpeti in umreti radi greha . . . Otrokom naj se vedno zabičava, da je greh žaljenje neskončno svetega in dobrega Boga, potem pa naj se ne govori preveč: »To in to je greh«, ampak »To in to žali ljubega Boga«. Pri katehezi o grehu je kaj lepa prilika, da se otrokom dokaže ostudnost greha; skuša naj se doseči, da se jim bo greh res studil.

Kapelan K. G n i d o v e c je priporočal, da naj katehet skuša staviti kolikormoč jasna vprašanja, da ne bodo otroci v zadregi z odgovori. Če je vprašanje dvoumno, otrok odgovori sicer morda pravilno, dasi se ne strinja z namenom katehetovega vprašanja.

Prof. Kržič je zadel pravo, ko je pogrešal enotne učne celote. Za vsako vzorno katehezo je treba izbrati učno enoto; če je tvarina taka, da se ne dá spraviti v lepo skupino, naj se loči ena velika enota od delnih.

Kat. Mlakar: Gospoda kateheta je zapeljal katekizem in razdelitev tvarine, kakršna je v knjigi, zato pa smo pogrešali prave metode, ker mu je bilo na tem, da vso snov razloži. Marsikaj bi se bilo dalo okrajšati. Na zgledu Adama in Eve bi se bilo dalo lahko razložiti, kako se greši v mislih, željah in dejanju ter bi ne bilo treba segati po drugih pojasnilih.

Župnik K. Čik je bil mnenja, naj bo katehetovo obnašanje pri pouku neprisiljeno, živalno, prosto — v nasprotju z nekim drugim kritikom, ki je karal, če se vpričo otrok vtakne roka v žep.

Prof. Heffler je želel, naj bi se rabila pri razlagi tudi tabla.

Po nekaterih pripomnjah g. Ažmana so mu zborovalci v zahvalo za nastop živalno aplavdirali.

Zadnja točka katehetskega tečaja se je glasila: »Razgovor o raznih katehetskih težnjah«.

Po naročilu katehetske sekcije dunajske Leonove družbe je tajnik Čadež poročal o predpripravah za veliki kongres katehetov, ki bo menda že prihodnje leto na Dunaju. Dunajski katehetje pričakujejo veliko koristi za katehetsko stvar, če bo moč izvesti srečno misel. Na sodelovanje smo povabljeni tudi mi. Podrobneje poročilo o pripravah, o programu ter o delu pred kongresom je objavil »Slovenski Učitelj« v štirih zaporednih številkah. Najboljšim referatom je obljubljen honorar. Kogar veseli, naj se potruži ter naj pokaže, da znamo tudi na znanstvenem polju tekmovali.

Kanonik Kržič je vršil neprijetno, a potrebno nalogo agitatorja za mladinska lista »Angelček« in »Vrtec«. Marsikomu izmed dobrosituiranih družinskih očetov lista nista nič znana; ako bi vedel zanja, pa bi ju naročil za svoje otročiče. Katehetje v tem oziru lahko mnogo pripomorejo. Seveda imamo listov v izobilju; priporočati treba ene, drugih ne zanemarjati, zlasti če imamo pred očmi nasprotnike. »Angelček« in »Vrtec« ima dvojen namen: širiti pedagoško slovstvo, obenem pa tudi omogočiti tako nujno - potreben »Pripravniki dom«.

Ker je bilo navzočih več štajerskih katehetov, nasvetuje g. Kržič, naj bi tudi duhovniki iz mariborske škofije stopili v ožji stik z društvom slovenskih katehetov, ali pa naj bi ustanovili lastno podružnico. Enako naj bi širili naš strokovni list, dopisovali vanj in tako pomagali, da se vsestransko izpopolni in utrdi. — Čujemo, da bomo v kratkem lahko pozdravili novo goriško podružnico katehetskega društva; pravila so že potrjena.

Kapelan K. Gnidovec predlaga, naj bi se katehetje oprijeli prekoristnega dela za unijo z razkolnimi brati Slovani. Škofijski list št. 6 je prinesel oklic na vse verne Slovence, da bi podpirali »Apostolstvo svetega Cirila in Metoda pod zavetjem preblazene

Device Marije«. Središče Apostolstva je, kakor znano, na Velehradu, odkoder sta sv. Ciril in Metod razširjala luč krščanske vere med Slovani; potrjeno je pa tudi za našo škofijo. Doneski članov (po dve stotinki na mesec) se bodo porabili za povzdigo verskega življenja v domovini in za podporo naših rojakov v tujini. Polovico doneskov, ali pa še več, bo odbor porabljal za podporo tistih katoličanov, ki so se iz razkola zedinili s katoliško Cerkvijo.

Apostolstvo nima namena izpodriniti drugih družb n. pr. »Dejanja sv. Detinstva«. Priporoča pa naj se v onih krajih, kjer »Dejanje« še ni vpeljano. Marsikje bodo starši bolj voljni žrtvovati nekaj vinarjev za razkolne brate Slovane, nego za neznane pogane, vsled tega katehetom ne bo prizadejalo mnogo sitnosti, če bodo hoteli nagovarjati otročiče za to Apostolstvo.

Župnik D. Janež se je potezal za to, da bi se za šolske otroke oskrbela posebna knjižica, ki bi jo rabili pri obiskavanju sv. Rešnjega Telesa. — Ugovarjalo se je, da ima »Šolski molitvenik« prav lepe molitve na čast sv. Rešnjemu Telesu, da naj se torej skuša povsod udomačiti to mašno knjižico, ki služi otrokom za vse pobožnosti v cerkvi; enako se lahko porabijo vzdihljaji in molitvice v katekizmovem »Dodatku« na primer one, ki se molijo pri povzdigovanju. Ne kaže torej preoblagati otrok z novimi stroški. Predlog torej ni obveljal.

Umesten je bil nasvet kateheta Smrekarja, naj »D. S. K.« prosi, da se praznik mladinskega patrona sv. Alojzija zopet uveljavi vsaj za vse ljudske šole, ter da naj bo dan prvega svetega obhajila šolski praznik za dotično šolo tako, da bo pri svetem opraviilu navzoča vsa mladina z učitelstvom. Katehetsko društvo je enako prošnjo predložilo že svoj čas kompetentni oblasti, pa je bilo zavrnjeno. Trkatj pa hočemo toliko časa, da homo uslišani.

Podpredsednik dr. Nikola Ribičić želi, naj katehetski zbor določi kraj prihodnjega tečaja ter predlaga, da se zberemo bodoče leto v Slavoniji. Mesto se bo sporazumno dočloilo pozneje. Katehet Čadež se protivi z ozirom na to, da bo prihodnje počitnice (najbrž) veliki katehetski kongres, ki ga ne smemo prezreti. Ker pa pri teh prireditvah zadene delo večinoma ene in iste osebe, bi bilo preveč zahtevano, ako bi obenem s kongresom imeli še tečaj. Če pa že mora biti, naj se poskrbi, da bo tečaj kje v središču, ne na periferiji. — Profesor Heffler je mnenja, da se osamosvojimo in postavimo na lastne noge, da bi bilo škoda, ako bi prekinili tako lepo uspele sestanke jugoslovanskih katehetov, zato je predlog tajnika Čadeža ostal v manjšini.

Podpredsednik je nadalje dal na glasovanje še sledeče predloge profesorja Hefflerja, ki so bili vsi sprejeti:

1. Kompetentna učna oblast naj blagovoli poskrbeti, da se bo uvedla v ljubljanskem semenišču »Kratka katehetika s praktičnimi pojasnili«, ki jo je spisal profesor A. Kržič.

2. Uprava »Slovenskega Učitelja« se naprosi, da bi naročniki »Hrvatske škole« dobivali list za polovično ceno, enako ugodnost naj bi imeli tudi naročniki »Slovenskega Učitelja«, ki žele obenem naročiti hrvatsko katehetsko glasilo.

Preden se je završilo tako plodovito dvadnevno zborovanje, je profesor Kržič predlagal zahvalo prelatu Kalanu za spretno, modro in parlamentarno vodstvo.

Predsednik kanonik Kalan se v iskrenih besedah zahvaljuje zbranim katehetom za trudaljubivost, za pozornost pri predavanjih in za pridno sodelovanje pri diskusijah. V imenu slovenskih duhovnikov pozdravlja in izreka zahvalo številnim udeležencem s Hrvatskega in iz Primorja zlasti še g. Heflerju, ki je zastavil tako krepko besedo, da se tečaj redno nadaljujejo. Z združenimi močmi naprej za vzgojo ljubljene mladine. Druži nas vez krščanskega naziranja, veže nas skupna domovina, edini nas duhovska čast, z delom pa hočemo dokumentirati v z a j e m n o s t. Na svidenje pri prihodnjem tečaju!

Katehet v enorazrednici.

(Referat prof. A. Kržiča o priliki III. slov. hrv. katehetskega tečaja v Ljubljani.)

II. Učni načrt.

Druga tožba se glasi: Preveč tvarine za tako kratko odmerjeni čas! Samoobsebi je umevno, da se na enorazrednici ne da toliko doseči kot na dobro urejeni večrazrednici. Torej je treba krajšati in se omejiti na najpotrebnejšo snov. Zato je težka naloga, sestaviti dober podroben učni načrt za enorazrednico. Kakor je »D. S. K.« priredilo podroben načrt za osemrazrednico, ima že tudi v delu tak načrt za enorazrednico. Naj bi se torej gospodje katehetje na enorazrednicah eno leto ravna i po tem načrtu in potlej po svoji izkušnji povedali, kaj naj bi se izpremenilo, oziroma izpopolnilo.

Za danes se ne utegnem spuščati v podrobnosti, marveč podam le nekaj načelnih nasvetov: 1. Pouk za s v. b i r m o, p r v o s p o v e d i n p r v o s v. o b h a j i l o naj se vsekakor posebej opravi izven šolskih ur, saj se to priporoča že v večrazrednicah. S tem se pridobi več časa za drugo tvarino. 2. Splošni učni načrt odločuje za razdeljeno enorazrednico v n.žji skupini eno učno uro na teden, pa ima zraven zvezdico, kar pomeni, da si katehet lahko izposluje tudi dve uri na teden. Ali bi ne kazalo, da bi gg. katehetje iz ljubezni do otročičev žrtvovali še ta trud in se posluževali te pravice? Dobiček bi bil gotovo precejšen! Če pa ne, naj bi se vsaj ona ura, ki je na razpolago, delila v dve polovici in bi katehet dvakrat na teden poučeval po pol ure, kakor je to v navadi na ljubljanskih šolah v prvem in drugem razredu. 3. Kaj naj se izpopolni, oziroma izpušča? Za

biblične zgodbe bo pač morala zadostovati ena knjiga, in sicer »Male zgodbe«. Iz »Velikih zgodb« bo le tuptam katehet sam kaj povedal in sproti naučil, kolikor se bo dalo. Če je pa treba celo iz »Malih zgodb« kaj izpuščati, naj se izpuščajo zgodbe stare zaveze; zgodbe nove zaveze naj se pa obravnavajo s posebno vnemo, da se otrokom v kolikor možno veliki lepoti pokaže veličastnost druge božje osebe, našega Gospoda Jezusa Kristusa. Iz katekizma bo tudi treba izpuščati mnoga vprašanja, ali jih vsaj okrajšati ali pa formelno olajšati. Več vprašanj se lahko izpusti brez škode. Izpuščanje takih vprašanj je zelo važno, ker otrokom prizadene vsako vprašanje dokaj truda. Prehajalna vprašanja n. pr.: Kako se glasi 3. člen apostolske vere, kako 4. prošnja v Očenašu, kako 5. zapoved božja itd., se lahko izpuščajo. Zgodovinska vprašanja so že povedana v zgodbah. Mnoga razlagovalna vprašanja so pač le razlaga, ki naj si jo otroci zapomnijo, kolikor morejo, za memoriranje bi bilo premučno. Saj v razlago se morajo tuptam posebno praktične reči povzemati celo iz »Velikega katekizma«. 4. Nekateri svetujejo, da naj bi se v enorazrednici rabil le »Srednji katekizem«, ker »Mali katekizem« ima za prvo skupino preveč, za drugo pa premalo. Najboljše bi bilo po moji misli, ko bi se za šole nižje kategorije sestavile posebne učne knjige. Za biblične zgodbe bi se morda nekoliko pomnožile »Svete zgodbe«, ki jih je izdalo »Kat. društvo detoljubov«; katekizem pa tudi en sam v okrajšani in olajšani obliki. Upam, da bi cerkvena in svetna šolska oblast ne odrekla potrdila taki knjigi, če bi bila le res primerno sestavljena. 5. Dasi se mora v enorazrednici krajšati, je vendar treba paziti, da se preveč ne krajša, da se ne izpusti kaj bistveno potrebnega ali koristnega. Prevelika pedagoška temeljitost je večkrat kriva, da radi samega poglobljenja postane pravi nauk silno površen; sredstva se ne smejo izpremeniti v namen. Na nekem zavodu je bil pred leti profesor, ki je kot pedagog slovel daleč naokrog, a ker je pregloboko in prepočasi oral, ni mogel naprej in je premalo izoral ter je imel njegov naslednik velike težave, da je reč spraval zopet v pravi tir. Ne pomaga nič: V enorazrednicah je treba krajšati tudi metodo. Torej še o metodi par besed.

III. Metoda.

Takozvano psihološko metodo zahtevajo teoretiki tudi za enorazrednico; vendar si ne prikrivajo težkoč ter radi priznavajo, da se ta metoda v taki šoli ne dá izvesti v vsej popolnosti. Če jo hočeš rabiti, jo moraš izdatno krajšati. Že uvod se nikakor ne sme razpresti na široko; na kratko odpravi učence na pot ter takoj in medias res! Pri podavanju se mora tudi opustiti vse nepotrebno opisavanje; seveda ne sme biti pripovedovanje suhoparno, marveč mora vplivati tudi na srce in voljo, pa opuščati se mora vse, kar ne spada k nalogi. Odbirajo naj se taki zgledi, ki so samiobsebi že jasni, da jih ni treba otrokom šele pojasnjevati. Naj torej katehet pridno zasleduje primerne zglede v raznih strokovnih knjigah

in časnikih. Mnogo bo našel v »Zbirki zgledov«, ki izhaja kot priloga »Duhovnemu Pastirju«; le škoda, da se prepočasi nadaljuje. Seveda so taki zgledi najboljši, iz katerih je možno izvajati več resnic, kakor n. pr. ves nauk o pokori iz prilike o izgubljenem sinu, nauk o ljubezni do bližnjika iz prilike o usmiljenem Samaritanu itd. — Posebno mora katehet sam zelo pomagati pri izvajanju, ker kmetijski otroci so bolj počasni in niso tako zgovorni kot mestni; mesto dolgega ugibanja, naj rajše kar sam pove. Tudi uporaba bo lahko krajša in naj se ravna po okoliščinah, v katerih žive otroci.

Sploh bo pa daljša razprava mogoča le pri najvažnejših resnicah. Lažje resnice naj se na kratko pojasnijo z zgledom, primerom, sploh s konkretnim pojasnilom, ker pač ne kaže nakladati na parizar, kar se lahko prepelje z majhnim vozičkom. Vsaj ta poglobljena reč naj se prevzame iz psihološke metode: da se zgled najprej pove in iz njega izvaja resnico, ne pa narobe, da bi se najprej resnica razlagala in šele potlej povedal zgled. In zgled bodi tak, da ne deluje samo na razum, marveč vpliva tudi hkrati na srce in voljo. V skrajni potrebi priporoča tudi prof. Heffler v svoji katehetiki: »1. Primer, 2. pravilo, 3. vežba«.

Da bo pa mogel katehet res temeljito porabiti pravo metodo, bodisi že taka ali taka, mora imeti ves razred, oba oddelka pred očmi. Ves razred naj sodeluje. Pri uvodu lahko uporablja otroške razmere, ki zanimajo že nižji oddelek, pa sega že tudi nekoliko višje, da pritegne višji oddelek. Ob podvajanju naj pove zgled ali primerom vsemu razredu; ponovi najprej kdo iz višjega oddelka in potlej, če je stvarina taka, tudi kdo iz nižjega oddelka, vsaj kako lažjo reč. Tudi pri izvajanju in izpravi evanjelja lahko na enak način sodelujeta oba oddelka.

Seveda naloga ni lahka, pa je zadovoljstvo tem večje, če vidi katehet dobre uspehe. Mladina je vredna in potrebna naših naporov.

O koncu še posebej opozorim na to-le: Pred vsem naj se trudi katehet, da zgodaj spozna svoje učence, ne le po obrazu, ampak tudi po znanju in osebni individualnosti. V enorazrednici je to jako velikega pomena, ker zna breme primerno razdeliti, da ves vlak gladko teče: boljši so ponosni, ker težjo nalogo zmagujejo, slabši imajo pogum, ker se jim ne stavijo prevelike zahteve. Nekateri katehetje imajo že po naravi ta dar, da hitro spoznajo svoje krdelo, drugi naj se pa nalašč trudijo, da svoje učence spoznajo prejkoprej. — Z učenci, ki bodo kmalu zapustili šolo, naj se katehet bolj intenzivno ukvarja, drugi pridejo še lahko večkrat na vrsto. Ker je za veliko delo malo časa, naj zelo skrbno izkorišča v šoli vsak trenutek; da bo pa to mogoče, naj se temeljito pripravi za vsako uro. Prazno pa je delo brez blagoslova iz nebes; torej bo katehet pogosto in nujno priporočal sebe in svojo ljubo mladino Bogu v molitvi in zlasti pri najsvetejši daritvi pred oltarjem.

V zagovor.

Ko sem izdal „Kratko katehetiko s praktičnimi pojasnili“, sem prosil gospode tovariše, da naj bi me opozorili na morebitne pogreške ali pomanjkljivosti, da o priložnosti pre naredim, kar je napačnega ali nejasnega, izpolnim, kar je pomanjkljivega, in izpustim, kar bi utegnilo biti nepotrebne ga.

Hvaležen sem torej za vsako utemeljeno opazko in prosim zdaj vnovič gospode tovariše, naj bi to moje delo pazno prečitali in me opozorili na nedostatke, ker knjiga v kratkem poide in bo treba nove izdaje.

Priznam, da je bila knjižica bolj v naglici sestavljena; v šoli nisem imel kaj v roke dati, ko je bila pošla posebna izdaja Zupančičeve „Katehetike“, obenem bi bil pa tudi rad ustregel uredniku „Slov. Učitelja“, ki si je želel sotrudnikov. Dasi pa sem hitel, vendar površen nisem hotel biti, ter sem pridno zasledoval starejše in novejše pedagoške in katehetske spise. Zato prosim, da naj bodo ugovori tudi dovolj podprti z razlogi. In prav zato sem upravičen, da tudi javno pojasnim svoje stališče, ako se je kritika izrekla v javnosti.

Torej naj se mi ne zameri teh-le par opravičevalnih vrstic v zagovor k spisu „Če sa nam je najbolj treba?“ (Slovenski Učitelj št. 11., str. 247.)

Najprej moram o smeli trditvi: „Šele tedaj, ko bo imel slovenski katehet za pedagogiko in katehetiko v rokah knjigo, ki bo vsestransko dovršena in popolna, se bo moglo govoriti o splošnem prerojenju kateheze v šolah“ — naravnost reči, da ima g. pisatelj „K.“ greh, če zna napisati tako knjigo, pa nam je noče dati. Dozdaj sem imel v rokah množico majnih in velikih knjig te vrste, starih in novih, pa take absolutne pohvale ne morem prisoditi nobeni, in če smem sklepati po analogiji, lahko trdim, da je ne bom doživel ne v domačem, ne v tujem jeziku.

Ne vem, zakaj se g. pisatelju zdi tako čuden ta-le stavek v § 4.: „Večinoma je vsebina ista v katekizmu in svetopisemskih zgodbah; a nekaj razodetih resnic pa je nezmotljiva Cerkev določila ali vsaj natančneje izpopolnila.“ Hotel sem s tem povedati, da katoličanom (oziroma: našemu katekizmu) ne zadostuje samo sv. pismo, marveč moramo vpoštovati tudi ustno izročilo. Katekizem pa (vpr. 18.) pravi: „Ustno izročilo je prišlo do nas . . . po določilih papežev in cerkvenih zborov.“ Prav isto pravi moja knjižica. Nekaj razodetih resnic (katerih sv. pismo izrečno ne omenja ali se jih le nekoliko dotakne) je nezmotljiva Cerkev določila ali vsaj natančneje izpopolnila.“ Da se mora beseda „izpopolnila“ misliti le o formalni izpopolnitvi, se razvidi iz tega, ker bi sicer prislov „natančneje“ ne imel nobenega pomena.

Mojo trditev v § 12.: „Dasi psihologija ne priznava čuvstev za posebno dušno moč . . .“ je pa g. „K.“ sam vrlo dobro opravičil, ko pravi: „Saj so vendar čuvstva pojavi nižjega hotenja.“ Uprav to sem hotel povedati, trdeč, da niso posebna dušna moč ali da jih ni treba pripisovati posebni dušni sili, marveč so le pojav nižjega hotenja ter že v tem dovolj utemeljena.

Opravičena se mi zdi opazka o k r e d i in t a b l i, seveda v pravi meji.

Kaj pa primera: „Konkretni pojem je to, kar leseno železo?“ Zdi se mi tudi precej lesena, ker mi ni jasno to, kar zovemo „tertium comparationis“. Izraz „konkretni in abstraktni pojem“ je pač tako pravičen kot pri slovničarju „konkretno in abstraktno ime“ (Sket § 50.). Tako imenovanje je bilo v navadi že v školastiški filozofiji, pozneje so se ga hoteli nekateri psihologi otresti, a novejši se ga zopet poprijemljejo. W. W u n d, ki zdaj nekako prvači med njimi, n. pr. piše: „Der Sprachgebrauch weist nun zunächst auf ein äußeres Merkmal der abstrakten Begriffe hin, das seinen Ausdruck in dem Verhältnisse des Begriffes zu seiner repräsentativen Vorstellung findet. Solange die letztere nicht bloß in dem Worte, sondern außerdem noch in einer sinnlichen Anschauung bestehen kann, so nennen wir den Begriff konkret. Sobald dagegen das gesprochene oder geschriebene Wort das einzige Zeichen für ihn bleibt, ist er abstrakt . . . In diesem Sinne werden wir einen Begriff, wie Mensch oder Tier, als konkret, solchen, wie Menschheit, als abstrakt bezeichnen.“

Tu vidimo, kako težko je naše mišljenje spraviti v pravi sklad z govorom. Čestokrat zmaga „usus-tyrannus“. Ko bi hoteli dlako cepiti, bi tudi ne smeli reči: „Janez je govoril“, ker je ime Janez nekaj abstraktnega, in bi morali reči: „Tisti mož, ki mu je ime Janez, je govoril“. Nazadnje bi res prišlo do tega, kar trdi šaljiva uganka, da edino „jezik“ more povedati sam svoje ime ter reči: „Jaz sem jezik“; edino on more trditi: „Jaz govorim“.

Končno še pripomnim, da bi bilo jako koristno, ko bi bila večkrat prilika za take-le debate, ker ugovori nas najbolj silijo, preizkovati, misliti in učiti se temeljito. Takozvani „učenostni prepiri“ nikakor niso znak dušne lenobe. Zato bi bilo želeti, da bi se večkrat ponavljali. Pameten človek ne bo zameril nobenega ugovora, ako se mu le razodene v dostojni obliki. Zmagal bo, kdor ima dovolj krepkih dokazov za svojo trditev; sicer pa veljaj: „In dubiis libertas, in omnibus caritas!“ Anton Kržič.

KATEHETSKI VESTNIK.

Katehetsko gibanje.

Čas dela. Društveno delovanje se povsod najbolj razvija v zimskem terminu, ko je človek priklenjen na sobo. Tudi katehetsko društvo ima sedaj razmerno precej dobro obiskane shode, dasi se razna zborovanja v Ljubljani stalno množe. — Decemberski sestanek je marsikomu izmed navzočih zelo koristil, kajti referat kateheta Mlakarja „Kakorabiti molitveno knjižico pri šolskem pouku“ je opozoril na jako pripravno, priročno, pa mnogokrat prezrto nazorilo, na učni pripomoček, brez katerega katehet ne more in ne sme izhajati, brez katerega ne more otrok naučiti, kako biti s pridom pri sv. maši, kako vredno in z dostojno pripravo prejemati sv. zakramente. Molitvenik naj si otroci gotovo oskrbe vsaj takrat, ko se pripravljajo za prvo sv. izpoved. Kako zelo je

olajšano delo katehetu, ko si pomaga s skupnim, tako lepo urejenim šolskim molitvenikom! Te olajšave poprej ni bilo, ko so imeli otroci raznovrstne dobre in slabe molitvenike, ali so pa bili sploh brez njih. Kako prazni, brezveljavni in brezuspešni so odgovori katekizmovi na vprašanja: Kaj moramo storiti pred in po sv. obhajilu? kaj se pravi biti pobožnega srca? kateri so nagibi za nadnaravno kesanje? itd. ... Pokaži otroku v knjižici, pa mu povej, kaj in kako naj moli ob prejemanju sv. zakramentov, opozori ga na štiri premišljevanja pred izpovedjo ter ga opomni, kaj in čemu vse to. G referent je povedal glede rabe molitvenika kot učnega pripomočka svoje misli. S tem, kar so gg poslušalci dodali in pripomnili, bo svoje poročilo izpopolnil ter ga bo izročil uredništvu, da ga natisne v celoti.

Pri debati se je sprožila uvaževanja vredna misel, naj bi se potem naših organizacij vplivalo tudi na odrasle, da bi jeli v cerkvi bolj rabiti molitvenik. Izkušnja uči da se med našim pobožnim in vernim ljudstvom v cerkvi opazi le bolj malo molitvenih knjižic. Da bi knjižic ne bilo, se ne moremo pritoževati, saj je te vrste literatura najbolj bogata med nami. Ko bi naši ljudje dobili v tem oziru več impulza in bi se opozorili na najboljše in najbolj praktične molitvenike, bi tudi v tej zadevi storili važen korak naprej. Mladeničem torej molitvenike v roke, in sicer take, da jih bodo veseli, da se jim bodo priljubili, da jih noša ne bo obtežila. Molitvenik je prva stvar, da se ljudstvo pouči o najbistvenejšem in najpopolnejšem načinu češčenja božjega: o sv. maši. Organizacija naših telovadnih odsekov bi storila velikoristen in velepomembljiv čin, ako bi posredovala, da bi naši vrli Orli bili oboroženi tudi s tem orodjem „Šolski molitvenik“ ima sicer naslov kakor bi bil samo za male prirejen, pa ga s pridom rabijo lahko tudi odrasli. Kdor hoče večjo knjižico, mu bo vrlo dobro služil molitvenik dr. Pečjaka „Večno življenje“; komur je knjižica preobilna, naj si iz-

voli krajšo izdajo „Pot k Bogu.“ Fan'je si seveda žele drobčkenega molitvenika, da nič ne zaleže, da nič ne obteži, da ga lahko vtaknejo v vsak žep. Tem bi priporočili Finžgarjevo knjižico — drobno pa dobro — ki je kakor igrača. Naslov ima: „Bogu, kar je božjega“.

Pri slučajnostih je tajnik kateh. društva poročal o dopisu, ki daje navodila, kako bi se moglo pričeti s katehetskimi shodi tudi po deželi. Sklenilo se je dati v natis poseben oklic, oziroma poziv, ki se bo poslal najprej članom na Gorenjskem. Ako se bo ondi posrečilo, bomo segli tudi drugam.

Iz Zagreba je došlo vprašanje, v kakšnem razmerju je naše društvo do priprav odbora za bodoči katehetski kongres. — Tajnik „D. S. K.“ je — kakor znano — na zadnjem tečaju priporočal, naj bi Slovensko kateh. društvo stopilo v ožji delavni krog z dunajskim odborom ter naj bi se z ozirom nato opustil prihodnje leto slov.-hrvatski tečaj. Splošno mnenje je pa zmagalo, da hočemo jugoslov. katehetje iti svojo delavno pot na katehetskem polju, zlasti ker pri prirediteljih kat kongresa prevladuje nacionalizem in je kongres omejen na pokrajine nemškega jezika.

Tajnik je v tem zmislu pisal na Dunaj pripomnil pa je, da bomo z zanimanjem zasledovali priprave in razvoj dela za bodoči kongres in da se bo brez dvoma več slovenskih katehetov kongresa udeležilo. Predsednik Kündi se je bil 18. julija obrnil na prof. Hefflerja v Zagrebu s prošnjo, naj bi referiral na kateh. kongresu in sicer o temi „Stand des Religionsunterrichtes an den kroatisch-slovenischen Volksschulen“. Meseca novembra pa so ponovili prošnjo na Dunaju ter izpremenili nalogo, da se glasi: „Stand des Religionsunterrichtes im kroatischen Sprachgebiete“. Pomenljivo je, da je tu izostala beseda, ki se ozira na Slovence. Ker Slovenecv posebej niso nič povabili — snov samo smo itak obdelali že na tečaju v Spljetu — je sporočil prof. Heffler solidarnost Hrvatov s Slovenci: „Ako budete literarno sudjelovali Vi, i mi ćemo s Vama; a ako se apstinirate Vi, i mi

čemo se. U svakom slučaju treba da radimo pred njemačkim svijetom zajednički, kao dva ogranka jednog naroda."

Zborovalci so bili mnenja, da se bo gotovo kongresa udeležilo več slovenskih katehetov, za sodelovanje pa se pod nemškim imenom ne kaže ponujati, ker Slovani kot taki na kongresu ne bodo zastopani.

Št. Jakob v Rožu na Koroškem.
Dne 21. oktobra je bil v Celovcu II. letni občni zbor „Slov. katehetskega društva za Koroško“. Pozdravnim besedam predsednika M. Ražuna je sledilo tajnikovo poročilo, iz katerega posnemamo, da je bilo v pretečenem društvenem letu poleg občnega zbora osem rednih sestankov s predavanji in z enim praktičnim nastopom. Kot glavno nalogo stavilo si je društvo v pretečenem letu na predlog vlč. g. msgr. Podgorca, prirediti male zgodbe za prvence. V referatih smo obravnavali sledeče predmete: „Učna snov kršč. nauka v ljudski šoli“, „namen kateheze sploh in s posebnim ozirom na današnje čase“, „razmerje zgodbe do katekizma“, „načrt učne snovi za 1. in 2. šolsko leto“, „vprašanje o šolskem molitveniku“. Praktični nastop je imel g. predsednik v II. razredu trirazrednice v Št. Jakobu. Knjižnica je v pretečenem letu znatno narasla; knjige so skoraj vse vezane. Društvo je bilo naročeno na sledeče strokovne liste: „Slovenski Učitelj“, „Katehetska knjižnica“, „Münchener katechetische Blätter“ in „Christlich pädagogische Blätter“. Blagajnik, č. gosp. župnik Hütner, je poročal, da je imelo društvo v pretečenem društvenem letu 172.19 K dohodkov in 54.36 K stroškov; ostane torej gotovine 117.83 K.

Župnik Ant. Kaplan je podal nato lepo sliko o „III. slov.-hrv. pedagoškem in katehetskem tečaju v Ljubljani“; udeleženci so z zanimanjem sledili stvarnemu in preglednemu poročilu. K sklepu je še g. predsednik opozarjal na potrebo tesnejše združitve „katehetskega društva“ in „sodalitete“. Razvila se je zelo živahna debata, v katero so posegli gg. dr. Ehrlich, dr. Cukala, Smodej in drugi. Tozadevni predlog g. predsednika je bil z velikim navdušenjem sprejet, in z željo, naj bi se gg. katehetje tudi zanaprej tako

številno udeleževali sestankov, je gosp. predsednik zaključil zborovanje.

Katehetska sekcija dunajske Leonove družbe je imela 21. oktobra sejo, pri kateri je predsednik Kundi naznanil, da se je za bodoči kongres nabralo 1030 K prostovoljnih darov. Sklenilo se je ustreči želji zborovalcev na monakovskem tečaju, da se naj vrši name-ravani katehetski kongres na Dunaju. Enako se je odobril nasvet, naj se naprosi škofovski odbor, da podeli za kongres cerkveno dovoljenje in da akcijo po možnosti podpira.

Dohodki katehetov na ljudskih šolah.

Vojvodina Solnograška.

Deželni zakon z dne 20. maja 1909 pravi v § 6. sledeče: Pravni odnošaji s stalnimi dohodki nastavljenih veroučiteljev na javnih ljudskih in meščanskih šolah so v vsakem oziru popolnoma isti kakor na dotični šoli nastavljenih svetnih učiteljev. Vendar se pa morajo pri odmeri plače, stanarine, starostnih doklad in pokojnine všteti tudi službena leta, ki jih je doslužil definitivni katehet kot provizorični veroučitelj ali pa kot aktivni dušni pastir. Všteti se pa ne more več kot pet let.

Moravsko.

§ 7. Tudi na Moravskem so definitivni katehetje enakopravni stalnim učiteljem. Glede pokojnine pa se všteta definitivnim katehetom tudi provizorična službena doba, ako vmes ni bilo nobene presledka.

Ako je kdo prevzel pouk krščanskega nauka kot bivši dušni pastir, tedaj se pri odmeri pokojnine zaračunava največ osem let.

Galicija.

Dež. zak. z dne 7. novembra 1908.

§ 4. Pravemu katehetu se odmeri plača enako, kakor drugim učiteljem; veroučitelj pa, ki je dovršil bogoslovne študije na vseučilišču, ima takoj pravico do najvišje stopnje v plači.

Veroučitelju, ki prestopi iz duhovno-pastirske v šolsko službo,

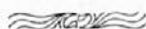
se mora čas dušnega pastirstva vpoštevati, kar se izvrši dogovorno z mnenjem dotične cerkvene oblasti.

§ 6. Duhovniku oziroma veroučitelju z nagrado se določi za vsako tedensko uro 40 kron na leto, v krajih I. razreda učiteljskih plač pa 50 kron na leto.

* * *

Navedeni podatki so jasen dokaz, da po drugih kronovinah za katehete na ljudskih šolah boljše skrbe, nego pri nas na Kranjskem. Že dolgo se pulimo za to, da bi nam vštevali tudi prejšnja

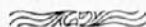
leta službovanja, saj smo v dušnem pastirstvu imeli tudi dosti opravka v šoli; za definitivnega kateheta pa itak nihče ni takoj nastavljen, ampak šele potem, ko se je po daljši praksi izkazal, da je sposoben za ta težavni posel. — Tudi ne delajo drugod takih izjem, kakor na Kranjskem, da bi katehetje, ki izvršujejo eminentno važno delo ljudske vzgoje, bili slabše plačani, nego svetni učitelji. Upamo, da se bodo gg. poslanci vendar enkrat naveličali vednega dreganja in moledovanja ter da bodo ukrenili, kar zahteva čut pravičnosti in človekoljubja.

Katehetske beležke.

Zopet nov ustanovnik. Število ustanovnih članov „Društva slovenskih katehetov“ se množi, kar daje poročstvo, da bomo lahko še krepko in vztrajno nadaljevali prekoristno delo za prosep katehetskih zadev. Kot ustanovnik se je priglasil zvesti član naše organizacije vlč. g. dr. Fr. Pernè, profesor v Kranju. Tajništvo izvršuje v imenu odbora prijetno dolžnost, da se vnetemu g. ustanovniku iskreno zahvaljuje.

Načrt za poučevanje kršč. nauka je doposlan tudi p. n. dekanijским uradom. Upati je, da je sedaj v rokah vseh katehetov, ki se brigajo za napredek katehizacije. Prosimo zopet, da bi gospodje veroučitelji sproti zabeleževali, kar jim ne ugaja ter da bi ob sklepu šolskega leta svojo sodbo in svoje želje razodeli uredništvu. Pripomnimo, da je načrt tiskan kot rokopis in da je ostalo v njem dokaj napak.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Stara pesem.

(Kam zavede človeka slabo branje.)

Kadarkoli se izvrši kako grozodejstvo, ki je povzročil ta ali oni anarhist, tedaj popisujejo listi vsevpred življenje dotičnega nesrečnega ter preiskujejo vzroke in razloge, ki so ga dovedli do sramotilnega propada. Tako se je n. pr. godilo takrat, ko je nečloveško bitje končalo na živalski način življenje naše blagopokojne cesarice, tako so pri našli časopisi cele razprave o brezbožnem anarhistu Fran Ferreru, ki je povzročil julija 1909 strašno klanje in puščanje v Barceloni na Španskem. Minister za notranje zadeve de la Cierva je 20. oktobra 1909 v zbornici sám naznanil, zakaj je bil Ferrer obsojen na smrt. Ferrer je povzročitelj barcelonskih grozodejstev, pri katerih je bilo

porušenih in požganih 68 verskim namenom služečih poslopij, 138 oseb je bilo umorjenih in 40 ranjenih...

Ferrer, ki je bil podedoval ogromno premoženje, je bil rojen v Barceloni leta 1857. Bil je sin revne katoliške družine. V rani mladosti je bil dober fantiček ter je celo stregel pri sv. maši. Dečko je imel veselje do učenja, toda siromaščina v družini mu je preprečila nadaljino učenje; dovršil je samo ljudsko šolo. Pozneje je dobil službo kot sprevednik pri železnici. Tu pa se je pokvaril z branjem anarhističnih spisov, ki so ga kmalu tako okužili, da je postal strasten nasprotnik katoliške Cerkve in pa sovražnik vsega obstoječega družabnega reda. V Parizu, kamor se je pozneje preselil kot učitelj španskega jezika, je postal

čez nekaj let popolen brezbožnež. Ko je vsled bogate dedščine postal še milijonar, je posvetil vse svoje premoženje in svoje moči razširjanju pogubonosnih nauk. Ustanavljal je brezbožne šole, pisal brezverske knjige itd. Ko je bil obsojen na smrt, ni maral nič slišati o katol. duhovniku. Več duhovnikov je poskušalo vplivati nanj, da bi se spravil z Bogom, a zastonj. Umrli je brez Boga; del premoženja, in sicer en milijon tristotisoč pezet, pa je zapustil za uničenje španskega kraljestva ter za razširjanje brezbožnih knjig in šol.

Branje slabih knjig je strup, ki človeka nele pokvarja, ampak ga pretvari v sovražnika božjega, naredi iz človeka divjo bestijo!

Spovedna molčečnost — ječa. V Podoliji na Ruskem je katoliška župnija, v kateri se je zadnji čas doigrala pretresljiva žaloigra, ki je v nevenljivi venec zmagoslavnih dejavnosti vpletla novo cvetko. Cerkvena občina je zopet dobila svojega župnika, ki je bil pred 15. leti obsojen v sibirskie rudokope. S častjo in slavo mu je bila podeljena prejšnja služba; bil je namreč žrtva spovedne molčečnosti. Vlado je pri tej priliki zastopal knez Dondukow-Korzakow. — Pred 15. leti je namreč omenjeni župnik v zakristiji svoje župnijske cerkve spovedoval nekega človeka. Preden pa je zapustil zakristijo, je — ali zanalašč, ali po neprevidnosti — stresel nekaj s krvjo omadeževane obleke, ki je bila last nekega takrat umorjenega moža. Ker so ta del obleke našli v zakristiji, so ga porabili za dokaz, kakor da je župnik izvršil umor. Prišel je pred sodišče. Ena sama beseda iz spovednice bi bila zadostovala; pa te besede ni smel izustiti, ker je za ime krivičneža in hudodelca vedel samo iz spovednice. Sodišče je obsodilo katoliškega župnika v sibirskie rudokope. Ravnali so z nedolžnim župnikom, kakor z morilcem — 15 let, ne da bi se mogel pritožiti. Pa dobri Bog svojih

zvestih ne zapusti. Pravi morilec je prišel na smrtno posteljo, vest mu je očitala strašno hudobijo, in pa nedolžnega župnika v Sibiriji. Priznal je svojo zlobnost. Obsojenemu župniku so takoj naznanili to preveselo novico, ter ga nato zopet s častjo postavili na prejšnjo službo. Očividec slovesnega ustoličenja je ta dogodek sporočil uredništvu lista »Paulinusblätter«.

Izgubljeni molek. (Za deklice.) V mestu T. je bil koncert vojaške godbe. Med odmorom zapusti mlad častnik omizje svojih tovarišev, da se pokloni znanim damam v bližini. Ko se hoče vrniti na svoj prostor, mu spodrsne. Malo, da ni padel. Nevoljen se skloni, da vidi nagačivo past. Na tleh je ležal riav molek. Smeje se pobere malo orodje ter se obrne proti damam z vprašanjem: »Častite dame, kateri morem postreči?« Hotel je najbrž spraviti ženski svet v zadrego. Toda nobena se ni oglasila. V tem pride belo oblečena natakara, ki je stregla častniškemu omizju. Častnik jo nagovori, nudeč ji molek: »Ali vam smem pokloniti tole darilce?« Deklica seže v žep in pravi vesela: »O, hvala vam lepa, gospod poročnik, moj molek je; nisem vedela, da sem ga izgubila.« Ena izmed starejših dam vpraša natakaro: »Gospodična! Saj nimate časa za rožni venec, če morate streči gostom od jutra do poznega večera!« »Ja žal, da ne morem zmirom celega moliti; v posteljo grem z molekom v roki in zaspij med molitvijo; če se zbudim, me spomni molek, ki ga imam pri sebi, da se moram pripraviti na sv. obhajilo, tako mi je naročil pater Jožef.« »Torej greste tudi večkrat k sv. obhajilu? Ali ste že dolgo tukaj?« »Tri leta že. V našem stanu je pač sv. obhajilo edina pomoč, da se obvarujemo. Rožnivenec je moja priprava in zahvala, kar pa manjka, nadomesti Maika Božja in pa duše v vicalih, ki jim darujem odpustke.« Nato je hitrih korakov stopila okrog miz, kjer li je bila odkazana postrežba.

UČITELJSKI VESTNIK.

Veliko božično zborovanje priredi podružnica Slomškove zveze za Ljubljano in okolico dne 28. decembra dopoldne ob desetih v dvorani S. K. S. Z. v Unionu. Edina točka dnevnega reda: Izboljšanje gmotnega stanja Poročevalca bosta nadučitelj I. Štrukelj: „Krščansko ljudstvo in krščansko učiteljstvo,“ in mestni učitelj K. Simon: „Najnujnejše naše zahteve“.

Umevno, da se tega važnega shoda udeleže vsi člani Slomškove zveze sploh in tudi drugi učiteljski prijatelji; vabimo pa zlasti tudi poslance S. L. S.

Umrl je 11. decembra učitelj na nemški deški petrazrednici v Ljubljani g. Avgust Kleč. Zadnji mesec ni poučeval več; možgansko vneje mu je pretrgalo nit življenja. Pokojni Avgust je bil globokoveren mož ter se je rad udeleževal cerkvenih pobožnosti. Videl si ga dostikrat pri sv. maši tudi ob delavnikih, počaščal je večkrat Najsvetejše. Bil je vesten šolnik, priljubljen tovariš, dovtipen in vesel družabnik, znal je vsakomu prav svetovati. Bog mu daj večno veselje!

Iz odboroze seje „Slomškove zveze“ 19. novembra. Kakor sklenjeno, so odborniki poročali o novih kandidatih, ki so se prijavili od zadnjega zborovanja za sprejem v našo zvezo. Sprejetih je bilo 25 novih članov in članic, odklonil se je en ponudnik. — Ker je ustanovljenih že mnogo podružnic, bodo odslej članarino podružničnih članov sprejemali dotični tajniki ter polovico nabrane vsote pošiljali gđni blagajničarici „Slom. zveze“. Naročniki lista plačajo slej ko prej 5 K za vse skupaj.

Ko se je rešilo nekaj notranjih poslovnih zadev, je deželni odbornik Jarc poročal o stanju našega plačnega gibanja. Katehet Čadež je še enkrat razložil, zakaj je toliko nevolje med učiteljstvom katoliške organizacije. naka je prof. Jarc dal tolaživno izjavo, da je upati poboljška morda prej, kakor mislimo.

Podružnica „Slomškove zveze“ za Ljubljano in okolico je imela zborovanje

na dan sv. Elizabete v Ljubljani. Predsednik naduč. Jeglič je iskreno pozdravil 28 članov in članic, ki so se udeležili sestanka, ne da bi bili pismeno vabljeni, temveč opozorjeni zgolj po notici v „Slovencu“, znamenje, da naši somišljeniki pridno berejo naš katoliški dnevnik. Povdarjal je potrebo večkratnih sestankov, zato se je sklenilo, da bo podružnica prirejala vsak prvi četrtek v mesecu ob treh popoldne redna zborovanja za svoje člane, pri katerih se bo razpravljalo poleg kratkih referatov o aktualnih učiteljskih zadevah in težnjah. Zbirališče naj bi bilo v poslopju Kat. Tiskarne, v ta namen se naprosi predsedstvo Kat. tiskovnega društva, da blagovoli v ta namen prepustiti primerno dvorano.

Tovariš Simon je nato referiral o spomenici, ki so jo sestavili nekateri liberalni učitelji ljubljanskih šol in jo poslali šolskemu odboru za obrtno-nadaljevalne šole. Poleg nekaterih uvaževanja vrednih točk, se nahajajo namreč v označeni spomenici trije paragrafi, ki imajo namen škodovati dobri stvari in učiteljstvu, ki pripada Slomškovi zvezi. Spomenica protestira namreč, da bi se uvažali na obrtnih šolah novi predmeti... Ker se letos zopet poučuje verouk, je vsakemu takoj jasno, kam merijo strelci iz nasprotnega tabora. — G. referent je izražal v ostrih besedah nevoljo, da se učitelji, ki bi morali biti vzgojitelji mladine, postavijo v vrste onih, ki so proti poboljšanju mladeničev. Vse toži in se zgraža nad podivjanostjo in neotesanostjo, ki je doma v krogu mladeničev, obiskujočih obrtno-nadaljevalne šole, ali ni bilo torej krvavo potrebno, da se je poizkusilo še z zadnjim sredstvom, z verskim in nravnim poukom, če bo moč še kaj doseči in popraviti, kar se je doslej zanemarilo?!

Druga točka, ki je naši somišljeniki ne morejo podpisati, bi rada odjedla skorjo kruha mlajšim našim somišljenikom, kajti zahteva se v njej, naj se prizna sedanjim učiteljem na šolah za rokodelčiče nekako posestno stanje, da bi se

na ta način zaprla vrata nanovo došlim „Slomškarjem“. Lepa kolegialnost! Tudi v šolskem odboru za omenjene šole zahtevajo provzročitelji slavne spomenice še par svojih zastopnikov, da bi mogli potem po liberalnem kroju gospodariti in razpolagati s šolo, kakor bi jim bilo drago.

Z ozirom na vse to je g. referent prišel do zaključka, kako nujno potrebno je, da se člani „Slom. zveze“ zbirajo redno vsak mesec, da se skupno posvetujejo o vseh stanovskih zadevah, pa da so previdni, kadar nasprotniki pod raznimi pretvezami vabijo na svoja zborovanja.

Na vrsto je prišlo seveda zopet nesrečno vprašanje o izboljšanju učiteljskih plač: Ob splošnem ogorčenju in nezadovoljnosti vsled praznih obljub in vsled vednega odlašanja se je nasvetovalo in tudi sklenilo: Ne jenjati, ampak trkati, prositi, rohneti in vpiti. Mera bede in trpljenja je polna. Če se poslanci ne zganejo ob pogledu na našo bedo, naj pa čujejo naše ponovno vpitje, ki se ga ne bodo iznebili, dokler nas ne potolažijo.

Kot antialkoholni bojevniki so se prijavili: G. J. Grad, nadučitelj v Košani, g. Josip Kobal, nadučitelj v Grahovem, g. Janko Kuhar, učitelj v Domžalah, g. N. Smrdelj, mestni učitelj v Ljubljani, in en g. tovariš, ki pa ne pusti, da bi ga imenovali. Do sedaj prijavljenih 14 učiteljev in učiteljic.

Peti katoliški učiteljski shod se je vršil 1. XI. na Dunaju. Predavali so izvrstni šolniki in pedagogi. Danes omenimo le temeljito, globoko zamišljeno predavanje gospoda pedagogijskega ravnatelja dr. Hornicha „Unser Bildungswesen unter dem Einfluß von Zeitgeist und Mode“. To predavanje, kakor tudi več drugih, je objavljeno v izvrstnem pedagoškem listu „Pädagogische Werte“, na kar opozarjamo.

Žal nam je le, da se ni mogel zborovanja udeležiti delegat „Slom. zveze“. Shod je pozdravil tudi ljubljanski knezoškof dr. Jeglič. „Slomškova zveza“ se je opravičila, vendar pa se je v njenem imenu brzojavilo, kakor se bere v zgoraj omenjenem listu, tako-le: Die katho-

lische Lehrerschaft Krains begrüßt die Generalversammlung des katholischen Lehrerbundes aufs innigste.

An der Versammlung teilzunehmen ist uns nicht möglich wegen unserer mehr als unwürdigen Lage, deren Besserstellung wiederholt durch unsere christlichen Landtagsabgeordneten aufgeschoben wurde. Trotz alledem geht aber doch die katholische und christliche Idee unter der slovenischen Lehrerschaft hell und wacker auf und unser Verein „Slomškova zveza“ gestaltet sich sehr rührig. Viel Glück und Erfolg!

Slomškar.

Prav je povedal. Brez obzira naprej!

Dunajsko učiteljstvo je z vsilo nastopilo za zopetno poboljšanje plač, dasi so bile šele pred petimi leti regulirane. V prav kratkem času je priredilo dva velikanska shoda, kjer je pala marsikatera ostra, toda upravičena beseda. Med drugim je rekel učitelj Zeif: „Ako bi poslanci stopili pred svoje ljudstvo in rekli: Za vzgojo svojih otrok morate pač trohico žrtvovati, tedaj je izključeno, da bi tega ljudstvo ne priznalo.“ Res je tako!

Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani dne 17. listopada t. l. Imenovani so bili za nadučitelje: stalni učitelj v Črnomlju Melhior Dolenc na dvorazrednico v Železnikih in Josip Lipovec v Bukovju. Stalno so bili nastavljeni: Štefanija Pogorelec v Starem kotu, Leopoldina Vadjal v Lozicah in Rudolf Poljanec v Šmartnu pri Litiji. Na lastno prošnjo so bili prestavljeni: nadučitelj Josip Mihelič iz Št. Lovrenca v Predvor, Bogomir Fegic iz Studenega v Nadanje Selo in Alojzij Ponikvar iz Vel. Trna na Soro; učiteljica Frančiška Vilhar pa iz Šembij v Nadanje Selo. Menjava služb je bila dovoljena učiteljicama Karolini Grlic-Dostal v Laškem potoku in Vidi Vrezec na Studencu. Dopust se je dovolil za šolsko leto 1909/1910 učiteljici Mariji Tomc pri Sv. Križu pri Litiji. Stalno se je upokojila učiteljica Marija Galle v Cerknici. — Obravnalo se je o zboljšanju gmotnega stanja učiteljstva, o obiskovanju ponavljavne šole in o premembi izvršilnega predpisa k § 70 dokončnega šolskega in učnega reda.

Razširjenje šol. Trirazrednica v Dolnji vasi pri Ribnici se razširi v štirirazrednico. Petrazrednica pri Sv. Petru pri Ljubljani dobi tri vzporednice. Vzporazrednica je dovoljena tudi na trirazrednici v Moravčah.

Pouk v zdravilstvu na ženskem učiteljskem v Gorici. Že od leta 1900. je deloval ravnatelj in šolski svetnik Štefan Križnič, da bi se uvedel pouk o šolski higijeni. Z letošnjim šolskim letom se je pričelo s tem poukom. V slovenskem oddelku poučuje dr. Ernest Dereani, v laškem oddelku pa dr. Viktor Pavia. Pouk se vrši v I. in IV. letniku, in sicer v I. letniku po 2 uri, v IV. pa po 1 uro na teden.

Šolski zdravniki. S 1. dec. t. l. je nastavila vlada na državnih učiteljskih šolske zdravnike. Da je začela s to uredbo ravno pri teh učnih zavodih ima dvojni vzrok: 1. Na učiteljskih so že doslej zdravniki delovali kot docenti za somatologijo in šolsko higijeno; ti zdravniki bodo obenem nastavljeni tudi kot šolski zdravniki. 2. Ker so z učiteljski združene vadbice in povečini tudi otroški vrtci, zato bodo ravno tu imeli zdravniki dosti prilike, da bodo opazovali mladino vseh starostnih stopinj, kar je za prve poizkuse gotovo velike važnosti.

Razpis učiteljskih služb. V Krškem okraju je razpisana nadučiteljska

služba na dvorazrednici v Velikem Trnu, voditeljska služba na enorazrednici v Črneči vasi in učiteljska služba na dvorazrednici v Št. Juriju pod Kumom v stalno nameščenje. Prošnje do 1. jan. 1910. V litijem okraju je za stalno oddati nadučiteljsko mesto na dvorazrednici na Krki. Prošnje do 24. dec. — Na trirazrednici v Poljanah (okraj Kranj) je do 30. dec. razpisano eno učiteljsko mesto. — Na dekliški šoli v Ribnici (okraj Kočevje) služba nadučiteljice in novo 4. mesto v stalno nameščenje do 17. dec. — V novomeškem šolskem okraju se razpisujejo v stalno nameščenje: 1. nadučiteljski službi na dvorazrednici v Št. Lovrencu in na trirazrednici v Mirni peči; 2. po eno učno mesto na trirazrednicah v Prečni in Valtvasi; 3. učno mesto na enorazrednici v Podgradu. Zadoštno opremljene prošnje naj se službenim potom vlagajo do 8. januarja 1910 pri okr. šolskem svetu v Novem Mestu. — V Retečah pri Škofji Loki se razpisuje služba učitelja-voditelja do 15. januarja. — V postojnskem okraju sta razpisani: nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Studenem in učno mesto v Šembijah do 4. prosinca 1910 v stalno nameščenje. — V Cerknici (okraj Logatec) eno učno mesto do 5. prosinca 1910 v stalno nameščenje.

RAZNOTEROSTI.

Članarina in naročnina. Da ne bo povpraševanja in ugibanja, povemo še enkrat, da znaša letna članarina za „Slomškovo zvezo“, kakor tudi za „Društvo slovenskih katehetov“ 2. K. Kdor je obenem naročen na skupno glasilo „Slovenski Učitelj.“ (Upamo, da se bo odslej povsod oboje strnilo. Op. ured.), je poravnal članarino in naročnino, ako pošlje pet kron. To velja odslej tudi za člane katehetskoga društva. Opominimo pa, da bomo jako hvaležni, kdor po stari navadi tudi zanaprej pošilja celo vsoto: 6 K. — Ker polovico članarine od podružničnih članov „Slom. zveze“

dobi dotična podružnica, bo upravišтво in blagajništvo lista skrbelo, da se do neski pravično razdele.

Zadnji številki tekočega letnika smo priložili položnice, ki naj se jih blagovolijo naročniki kmalu poslužiti v zgoraj navedene namene. *Upravišтво.*

Počasnim plačnikom. Nikar preveč se ne mudite in kronce hitro nam pošljite, saj zadnji vendar zdaj je čas, v zadregi smo zaradi vas. „Tiskarna“ terja nas in pravi, brez kronc da nič se ne opravi. Na posodbo bi se dobilo, a kdo bo vrnil posojilo? Res dolžni kron c'lo večkrat sto nam razni odjemalci

so; pa ti stotaki na papirju povečem šli bodo k hudirju. Vest zla naj brez prestanka peče vsakogar, ki plačati neče. Krščanski vzgoji, veri sveti, pouku. znanju in prosveti, je list naš služil vrsto let, dasi sovražen in proklet od vseh, ki radi bi imeli, da brez Boga bi vzgajat' smeli. Nalogo sveto še v bodoče naš list nadaljevati hoče. Zatorej, dragi naročniki, bodite zvesti nam plačniki! Zvabite mlačneže v naš krog, naj blagoslov nam svoj da Bog!

Četrti občni zbor „Slovenske Šolske Maticе“, bo v torek dne 28. decembra 1909 ob 3. uri popoldne v „Mestnem domu“ v Ljubljani. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Predavanje profesorja dr. Fr. Ilešiča o narečju in knjižnem jeziku v ljudski šoli. 3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju. 4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi. 5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu. 6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo in nagrad za funkcionarje. 7. Proračun za prihodnja tri leta. 8. Volitev: a) predsednika in osmih odbornikov; b) treh odborniških namestnikov; c) treh računskih presojevalcev. 9. Nasveti posameznih članov.

Napredek v „Slomškovi zvezi“. Podružnica „S. Z.“ za Ljubljano in okolico je dala znamenje, da ne živi samo, ampak da deluje. Kličemo pač radi deželni zbor na pomoč, a zavedamo se, da smo pravi vzgojitelji in kot takim je treba vedno hrepeneti po daljnji izobrazbi. Vsak prvi četrtek v mesecu se hočemo zbirati ter se duševno krepiti in navduševati, da se izpopolnimo za svoj poklic. Nikdo nam potem ne more in ne bo mogel očitati, da samo vpijemo, kajti zvesto izvršujemo svojo dolžnost v šoli, a tudi prosti čas, ki ga pa imamo (vsaj v Ljubljani) sila malo, hočemo obrniti v to, da koristimo šolskemu napredku.

Pri predavanju dne 2. decembra, ki ga je za našo podružnico iz prijaznosti prevzel prof. dr. Gruden, se je nas sestalo 35. Nikomur ni bilo žal, kajti zgodovinski podatki o narodni šoli v ilirski dobi, so bili zanimivi pa hkrati tudi poučni. Za razvoj na-

šega šolstva je ilirska doba zelo znamenita, kajti prejšnja narodna šola je imelo to grdo napako, da je bila vseskozi nemška, zato pa je bila nepopularna in brez sadu. Ko pa je Napoleon združil skupino naših dežela v eno celoto z imenom Ilirija, je med raznimi preosnovami prišla na vrsto tudi šola l. 1810. Učni jezik pa ni bila več nemščina, ampak materinščina, slovenščina, v vseh kategorijah takratnih šol. Gospod predavatelj, ki bo svoj vrlo zanimivi referat prilično objavil, nam je natančno narisal tudi zasluge takratnega slovenskega pedagoga in slovstvenika Valentina Vodnika. — Pri prihodnjem sestanku bo predavala vadniška učiteljica gđc. M. Štupca.

Košansko učiteljstvo je priredilo dne 28. novembra popoldne prvi letošnji sestanek za starše, ki je bil prav dobro obiskan. Predaval je župnik Karel Lenasi o „lenobi“, nadučitelj Janko Grad pa o „šolski vzgoji“. Ob sklepu se je razvil živahen pogovor o vzgoji. Starši so bili s predavanjem zadovoljni ter so prosili, da naj se sestanki vrše, če le mogoče, vsak mesec in ne le dvakrat na leto, kakor dosedaj. Seveda se bo želji po možnosti ustreglo z največjim veseljem. Upamo lepih sadov od skupnega delovanja in vzajemnosti med učiteljstvom, duhovniki ter starši.

Učiteljsko zdravilišče v Lipiku. Hrvatsko učiteljstvo je sklenilo, da otvori v kopališču Lipik »Učiteljski dom«, kjer bodo člani uživali brezplačno stanovanje in druge ugodnosti. V ta namen je potreben kapital 50.000 K, ki bi se pokrila s tisoč delnicami po 50 K. Prihodnje leto upajo že otvoriti nameravano »lječilišče«, ako bodo šle delnice izpod rok.

Grajo je izrekel mestnim učiteljem v Trientu tamošnji mestni šolski svet, ker so se branili iti k procesiji sv. Rešnjega Telesa. Svojo odsotnost so utemeljevali s tem, da si zaradi nizkih plač ne morejo omisliti črne obleke.

O šolskem vprašanju je govoril na nemškem katoliškem shodu v Vratislavi deželni nadsvetnik Marks. »Katoličani zahtevajo: 1. da se krščanski nauk poučuje od Cerkve suverensko in brez vmešavanja svetne oblasti; 2. da se po-

učuje v materinščini.« Nadalje se je go-
vornik potozal za konfesionalne šole.
Odobral je, da se učiteljstvo vedno
bolj priteguje k šolski upravi, odobral
je večere s starši; želel je, naj bi starši
in učitelji započeli in izvojevali skupni
boj zoper umazano slovstvo. — Nakane
svobodomiselnega učiteljstva je treba
preprečiti s tem, da se katoliški učitelji
organizujejo. »Katholischer Lehrerver-
band« ima že čez 18.000 članov.

Učiteljske plače na Danskem so se
po najnovejšem zakonu uredile tako-le:
Prvotna plača znaša 2100 ali 2240 kron,
končna plača (po 20 službenih letih) pa

3920 ali 4200 kron. Ker je vredna dan-
ska krona po našem denarju 1 K 30 v,
tedaj znaša najnižja učiteljska plača na
Danskem 2730 kron, najvišja pa 5460
kron avstrijske veljave.

Iz šole.

Pri fiziki. Profesor: Kakor vi-
dite, zdaj nič ne vidite; zakaj ne vidite,
boste že videli.

Tudi odgovor. Katehet vpraša
dečka v tretjem razredu: »Čemu je Bog
ustvaril svet?« — Po razmerno dolgem
premišljevanju odgovori deček otožno:
»Prosim, gospod katehet, ne vem; ta-
krat me še ni bilo na svetu.«

GLASBA IN SLOVSTVO.

V založništvu »Katoliške Bukvarne«
v Ljubljani so izšle sledeče knjige:

Ukaz c. kr. šol. sveta za Kranjsko
z dne 30. oktobra 1909, št. 3218, o izvršitvi
4. poglavja dokončnega šolskega in
učnega reda: o skrbi za otroke. Cena
20 h. Isti ukaz je izšel tudi v nemščini
z naslovom »Verordnung«.

**Milan Pajk: Zemljepis za srednje
šole.** Cena jako lično vezani knjigi K 1.80.
I. del. Skrbno sestavljena, strokovnjaško
pisana knjiga priča, da tudi na srednjih
šolah velja pravilo: Pouk bodi nazoren.
Za pojasnjevanje služi namreč 34 v be-
sedilo uvrščenih sličic.

**Jos. Mazi: Geometrijski nazorni
nauk** za prvi razred srednjih šol. Cena
vezani knjigi K 1. Človek je vesel tako
lepo opremljene slovenske učne knjige.

Anton Medved: Kacijanar. Tra-
gedija v petih dejanjih. Ljubljana. Zalo-
žila »Katoliška Bukvarna« 1910.

Pouk francoščine in modernih je-
zikov sploh. Spisal prof. Friderik Ju-
vančič. V Ljubljani, 1909. Ponatis iz
»Pedagoškega Letopisa«. Knjigarna L.
Schwentner v Ljubljani. 54 strani obse-
gajoča knjiga ima tole vsebino: 1. Zakaj
se učimo modernih jezikov. 2. O me-
todiki in didaktiki modernojezikovnega
pouka. 3. Organizacija modernojezikov-

nega pouka v avstr. srednjih šolah. 4.
Učna sredstva. 5. O samoučenju. 6. O
učitelju modernih jezikov. 7. Slovstvo.

Venček troglasnih narodnih pesmi za
šolo in dom. II. Sestavil in založil Anton
Kosi, 1909. Cena 50 h. Petje pri vzgoji
mladine ni zadnji činitelj, ki blagodejno
vpliva na razvoj blagega značaja. Petje
se po naših šolah pridno goji, zato pa
se množe razni »venčki« z ljubkimi po-
pevcicami za šolo in mladino. Zgoraj
navedena zbirka ima deset troglasnih
skladbic, ki jih je g. sestavitelj (razen
ene) povzel po venčkih znanega in mar-
ljivega skladatelja č. g. Fr. Ferjančiča.
Kosijeva zbirka se bo lahko rabila v
šoli, ker je besedilo opiljeno in dosti
primerno. Če se oziramo na izvor na-
pevov in popravljenega besedila, bi zbirka
po pravici morala nositi avtorsko ime
Ferjančič-Kosijev venček.

H. Družovič: Pesmarica I, II, III.
Vodstvo c. kr. založništva šolskih knjig
je poslalo uredništvu tri zvezke pesmaric,
ki jih je sestavil učitelj glasbe Henrik
Družovič. Naučno ministrstvo je vse tri
knjižice odobrilo in dovolilo, da se ra-
bijo na slovenskih ljudskih in meščan-
skih šolah. (28. junija 1909, št. 25. 249).

Pesmarica I., nižja stopnja (Cena
30 stotink) je sestavljena po metodičnem
načelu: Od lažjega do težjega. Učitelj

pa bo po razmerah z ozirom na letne čase ali pa oziraje se na druge predmete lahko poljubno izbiral, kar bo potreboval. Vseh mičnih pesmic je 48 v tem zvezku.

Pesmarica II., srednja stopnja, ima poleg primernih pesmi tudi pevske vaje za ljudsko šolo. Kjer petje po notah ni ukazano, bo služil prav dobro drugi del pesmarice, zlasti pa 24 dvo-glasnih ljubkih popevčic. (Cena 50 stotink.)

Pesmarica III., višja stopnja, vsebuje istotako lahko umljive vežbe, zraven pa dvo- in troglasne pesmice in pa dodatek, ki našteva pravila za pevce. (Cena 70 stotink.)

Na prvi pogled je razvidno, da so označene tri pesmarice sestavljene kar moč marljivo in da — kolikor znano — za ljudsko šolstvo doslej boljšega še nismo imeli. Knjižice bodo dosegale v celem obsegu svoj namen, kjerkoli jih bodo sprejeli in uvedli. Komur je na tem, da se otroci zlasti višjih oddelkov glasbeno res izobrazijo, bo rad segel po teh izbornih pesmaricah; pa tudi za praktično uporabo bodo dobro služile, saj imajo zbranega mnogo raznovrstnega blaga, vsakojakih popevčic, ki so docela primerne in umerjene za šolo in za šolsko deco. Hvalimo, da se je g. skladatelj, vrl Slovenec, oziral kolikormoč na narodno blago, domače, rusko in češko ter na domače skladatelje. Zastopani so zlasti: E. Adamič, Gerbič, H. Volarič, Druzovič, A. Štupca i. dr. Želeti je, da bi se šolska oblastva sama prepričala o tem srečno uspelem glasbenem delu ter naj bi s svojo priporočitvijo pripomogla, da se bo naše ljudsko šolstvo tudi v tem oziru povzpelo na kolikormoč visoko stopnjo.

Pädagogik oder Erziehungslehre für Lehrer und Erzieher mit besonderer Berücksichtigung der psychologischen

Grundlagen von Heinr. Baumgartner. Fünfte, vielfach verbesserte Auflage, bearbeitet von H. Alois Keiser, Rector in Zug. Freiburg in Breisgau. Herdersche Verlagshandlung. 1909. — 2 40 K, geb. 3 K.

Za vsakega olikanca je pedagoško znanje prepotrebno in velekoristno, osobito pa še za vzgojitelja, duhovnika in učitelja. Brez učenja pa še nikdo ni postal strokovnjak, zato je potrebno, da slovenske vzgojitelje večkrat opozarjamo tudi na take literarne novosti, ki se pečajo z vzgojeslovjem. Knjig na tem polju se ne manjka, kljub temu pa človek rad seže po delu novejši izdaje, ako želi svoje znanje izpopolniti. Med najnovejše pedagoške publikacije šteje mo tudi zgoraj omenjeno vzgojeslovno knjigo, ki je doživela že peto (izpremenjeno) izdajo. Zanimiva in priporočila vredna je zlasti zato, ker je pisana in sestavljena na temelju psiholoških pravil. Kdorkoli še ni preštudiral nobene podobne knjige, kdorkoli še nima v svoji zbirki knjig nobenega pedagoškega dela, pa ima opraviti z vzgojo mladine, bodisi da je oče ali mati, učitelj ali duhovnik, naj si preskrbi to knjigo, iz katere se bo učil, kako nakloniti gojencem predragoceni zaklad, ki slove: Vera, čednost in znanost.

Knjige, ki jih je izdala letos Družba sv. Mohorja, so zopet lepe in zanimive. Splošno bodo najbolj ugaiale »Podobe iz misijonskih dežel«, I. del, in pa »Marija v zarji slave«. Tudi pripovednega berila je dosti. Povesti prinašajo sledeče knjige: »Pisana mati«, »Slovenske večernice«, 63. zvezek, in »Navzgor — navzdol« kot zamena za molitvenik »Sveta maša«. Koledar za l. 1910. ima mikavno, s podobami bogato prepleteno vsebino. Skratka: Velik dar v pri-meri z majhnim prispevkom.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

Eno besedo . . .

Po stari navadi napišejo uredniki v zadnji številki pod naslovom „Vabilo na naročbo“ verjetne in manj verjetne obljube, pa tudi hvalijo se, kaj so vse dosegli, kako se je list povzpел do zaželjene višine, pa da se hoče še izpopolnjevati, da hoče še napredovati. Enako navajajo za vabo tudi kopico bivših in novih sotrudnikov, ki so dali besedo, da bodo karmoč lepo in originalno pisali . . .

Mi moramo biti skromni ter prepuščamo sodbo o listu cenjenim naročnikom. Tudi ne tirjamo, naj nam ostanejo odjemalci in sotrudniki zvesti, ker smo prepričani, da za naše somišljenike, za prijatelje krščanskega učiteljstva in katoliške šole ni treba takega poziva. Tudi ne kličemo, naj vsak naročnik pridobi vsaj še enega tovariša, ker te dolžnosti se zavedamo v polni meri vsi, ki smo člani „Slomškove zveze“ ali pa „Društva slovenskih katehetov“. Opozarjamo samo, da je še mnogo šol, kjer so predstojniki krajnega šolskega sveta pozabili doslej naš list naročiti.

Božji blagoslov naj spremlja še v bodoče naš list in naše prekoristno prizadevanje!

Uredništvo.

